

НАПРЯМ 5. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕОКУПАЦІЇ ТА РЕІНТЕГРАЦІЇ АР КРИМ: ТРАНСФОРМАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ Й ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ВИКЛИКИ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-570-2-21>

Бондарук М. В.,

*аспірант кафедри публічного управління та економіки
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ В КРИЗОВИХ УМОВАХ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

У сучасному світі, що характеризується динамічними змінами та частими кризовими явищами, актуальність соціальної відповідальності бізнесу (далі – СВБ) набуває нового значення. Економічні, екологічні та соціальні виклики, що постають перед суспільством, змушують підприємства переосмислювати свої підходи до взаємодії із зацікавленими сторонами. Зокрема, у кризових умовах, таких як економічні рецесії, пандемії чи військові конфлікти, соціальна відповідальність бізнесу стає не лише елементом корпоративної етики, а й стратегічним інструментом для забезпечення стійкості організацій та підтримки суспільного добробуту.

Варто наголосити на тому, що кризові ситуації висвітлюють вразливість і окремих суб'єктів господарювання, і суспільств загалом. Водночас вони створюють передумови для інноваційних підходів у сфері корпоративного управління та сприяють формуванню нових механізмів реалізації СВБ. У цьому контексті важливим є не лише усвідомлення необхідності соціальної відповідальності, але й розробка ефективних інструментів її впровадження в умовах нестабільності. Адже, як справедливо зазначає С. В. Безвух, модель існування «кожен сам за себе», яка поширюється в багатьох країнах світу, має руйнівний характер [1, с. 123].

Соціальна відповідальність бізнесу визначається як добровільна діяльність підприємств, спрямована на задоволення потреб суспільства, дотримання етичних стандартів та сприяння сталому розвитку. Вона охоплює широкий спектр аспектів, включаючи екологічну

відповідальність, захист прав працівників, підтримку місцевих громад, дотримання норм корпоративної етики тощо.

У кризових умовах СВБ набуває нових форм і механізмів реалізації. Зокрема, підприємства змушені адаптувати свої стратегії до змінюваних обставин, забезпечуючи не лише власну фінансову стабільність, але й підтримку соціальної інфраструктури та вирішення нагальних проблем суспільства.

Кризові явища, такі як економічні рецесії, пандемії, військові конфлікти чи природні катастрофи, створюють значні перешкоди для діяльності бізнесу. Основними викликами у цьому контексті виступають:

1. Фінансові труднощі – зниження доходів, скорочення інвестицій та зростання витрат.

2. Зміна споживчих пріоритетів – споживачі в кризових умовах частіше обирають товари першої необхідності, що впливає на попит.

3. Соціальні проблеми – зростання рівня безробіття, погіршення умов праці та соціальної напруженості.

4. Екологічні виклики – посилення негативного впливу на довкілля через скорочення витрат на екологічні програми.

На окремі негативні аспекти соціальної відповідальності з точки зору комерційної ефективності бізнесу звертають увагу Л. П. Коваль та В. В. Мельник [2, с. 418]. У такій ситуації бізнес стикається з необхідністю перегляду своєї стратегії соціальної відповідальності, щоб відповідати новим реаліям.

Для ефективного функціонування в кризових умовах підприємства можуть використовувати низку механізмів розвитку СВБ. Передусім, це розробка антикризових стратегій СВБ. Такі стратегії повинні враховувати специфіку поточної ситуації та орієнтуватися на довгострокові цілі сталого розвитку. Важливою складовою антикризових стратегій є інтеграція принципів соціальної відповідальності у всі аспекти діяльності компанії.

Водночас, важливим є розвиток партнерства з державою та громадськими організаціями. Співпраця з державними інституціями та неурядовими організаціями дозволяє бізнесу ефективніше реагувати на виклики кризи. Наприклад, реалізація спільних програм підтримки населення, створення робочих місць чи забезпечення доступу до критично важливих ресурсів.

Окрім того, вагоме місце займають інвестиції, що вкладаються у розвиток людського капіталу. Підтримка працівників у кризових умовах є одним із ключових аспектів СВБ. Це може включати забезпечення гідних умов праці, проведення навчальних програм чи надання психологічної підтримки.

Сьогодні доводить ефективність застосування технологій для вирішення соціальних проблем. Інноваційні технології можуть стати

ефективним інструментом у реалізації програм СВБ. Наприклад, використання цифрових платформ для забезпечення прозорості діяльності компанії або впровадження екологічно чистих виробничих процесів.

Натомість, у кризових умовах особливо важливо забезпечити прозорість діяльності компанії та регулярну звітність про її соціальні ініціативи. Це дозволяє зміцнити довіру суспільства до бізнесу та підвищити його репутацію.

У контексті нинішньої екологічної ситуації надзвичайно важливою виступає екологічна відповідальність. Навіть у складних економічних умовах підприємства повинні продовжувати реалізацію екологічних програм. Зменшення негативного впливу на довкілля сприяє сталому розвитку та покращує імідж компанії.

Реалізація механізмів СВБ потребує комплексного підходу, що включає:

1. Аналіз ризиків – оцінка потенційного впливу кризи на діяльність компанії та визначення пріоритетних напрямів соціальної відповідальності.

2. Залучення стейкхолдерів – активна взаємодія з працівниками, споживачами, партнерами та громадою для врахування їхніх потреб і очікувань.

3. Моніторинг ефективності – регулярне оцінювання результатів реалізації програм СВБ для коригування стратегій і підвищення їхньої ефективності.

Отже, соціальна відповідальність бізнесу в кризових умовах не є лише етичним чи моральним обов'язком підприємств. Вона виступає важливим інструментом забезпечення сталого розвитку та зміцнення довіри суспільства до бізнесу. Використання ефективних механізмів СВБ дозволяє підприємствам не лише зберегти свою конкурентоспроможність, але й зробити вагомий внесок у вирішення актуальних соціальних проблем.

Натомість, як зазначає С. В. Момот, увесь період незалежності України супроводжується різноманітними кризовими явищами (фінансовими, демографічними, соціальними, промисловими тощо), більшість із яких були спричинені внутрішніми факторами [3, с. 167].

Відтак, розвиток соціальної відповідальності бізнесу в умовах кризи є необхідною передумовою для стабілізації економічної ситуації та створення основи для подальшого сталого розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Безвух С. В. Соціальна відповідальність бізнесу в конфліктні часи. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 3. С. 123–129.

2. Коваль Л. П., Мельник В. В. Соціальна відповідальність бізнесу в контексті кризових явищ у виробничій сфері. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 19. С. 417–421.

3. Момот С. В. Соціальна відповідальність бізнесу як важіль подолання соціально-економічних наслідків криз. *Економіка і організація управління*. 2023. № 2 (50). С. 160–170.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-570-2-22>

Юффе М. В.,

*доктор філософії за спеціальністю Психологія,
докторант кафедри публічного управління, туризму*

та готельно-ресторанної справи

*Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Формувати й раціонально використовувати кадри у сфері публічного управління – це важливе й актуальне завдання, яке ставить перед собою реформа держуправління. В компетенції Національного агентства України з питань державної служби (НАДС) – забезпечити процес, під час якого реалізується державна політика, основна мета якої – сформувані дієве державне управління, де будуть задіяні професійні, добросесні, етичні державні службовці, котрі в ході будівництва своєї діяльності спираються на лідерські засади. Основні цілі й завдання, що стоять перед державною службою, полягають у тому, щоб забезпечити стабільну, результативну, справедливую роботу, виконувану органами державного управління, із врахуванням покладених на них завдань, повноважень, компетенцій, щоб створити умови, в яких розвиватиметься громадянське суспільство, будуть захищені свободи й права громадян.

Одним із зобов'язань, яке взяла на себе Україна відповідно до Угоди, є подальше удосконалення відповідно до стандартів ЄС системи підготовки та підвищення кваліфікації фахівців, тобто оволодіння державними службовцями та посадовими особами місцевого самоврядування новими професійними компетенціями, європейським досвідом реформування адміністративного управління та державної служби, інструментами досягнення комплексності і системності в управлінні, досвідом попередження соціальних, політичних,